

Kwartaalmonitor Zakelijke dienstverlening

Tweede kwartaal 2016

Minder sterke groei zakelijke en IT-dienstverlening

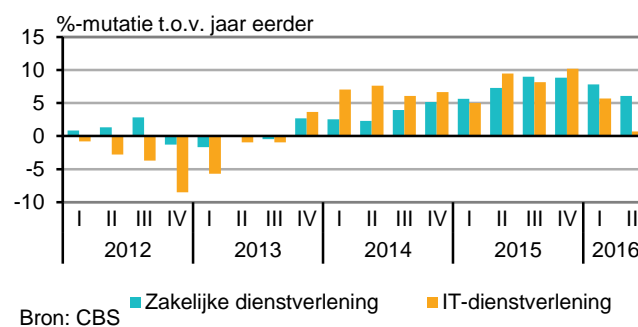
- Totaal zakelijke en IT-dienstverlening: Minder groei IT-dienstverlening
- IT-dienstverlening: Kleine groei van omzet in tweede kwartaal
- Rechtskundige en administratieve dienstverleners: Sterke omzetgroei administratieve dienstverlening houdt aan
- Architecten- en ingenieursbureaus: Meer ingenieursbureaus failliet
- Reclame- en marktonderzoekbureaus: Omzet groeit verder in tweede kwartaal
- Schoonmaakbedrijven en hoveniers: Omzetsdaling hoveniers
- Uitzendbranche en arbeidsbemiddeling: Aantal uitzenduren stijgt weer
- Economisch beeld: Ondernemersvertrouwen lager, maar positief
- Uitgelicht: Zakelijke dienstverlening presteert goed



De omzet van de zakelijke dienstverleners is in het tweede kwartaal van 2016 met 6,1 procent gestegen ten opzichte van dezelfde periode in 2015. De omzet stijgt nu al bijna twee jaar met meer dan 5 procent per kwartaal. De IT-dienstverleners zagen hun omzetgroei terugvallen van 5,7 procent in het eerste kwartaal naar 0,7 procent in het tweede kwartaal.

Het aantal faillissementen is ten opzichte van het eerste kwartaal gedaald, terwijl het aantal openstaande en vervulde vacatures steeg. Het aantal ontstane vacatures bleef gelijk. Daarnaast is in vergelijking met het tweede kwartaal van 2015 zowel het aantal startende als stoppende bedrijven gestegen. Het aantal bedrijven dat actief is in de zakelijke dienstverlening is hiermee, net als vorig kwartaal, per saldo gestegen.

Omzetontwikkeling zakelijke en IT-dienstverleners



Bron: CBS ■ Zakelijke dienstverlening ■ IT-dienstverlening

[StatLine: Zakelijke dienstverlening; omzetontwikkeling](#)

[StatLine: Informatie en communicatie; omzetontwikkeling](#)

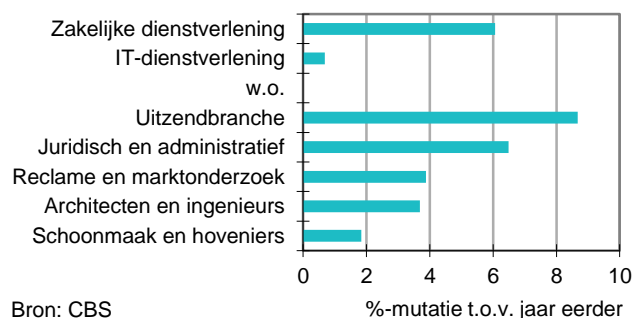
Totaal zakelijke en IT-dienstverlening

Minder groei IT-dienstverlening

Zowel de zakelijke als de IT-dienstverlening kennen nu bijna drie jaar elk kwartaal omzetgroei. De omzet van de branches groeide met respectievelijk 6,1 en 0,7 procent in het tweede kwartaal van 2016. Net als vorig kwartaal is de uitzendbranche de branche met de sterkste groei, ondanks dat deze groei afneemt van bijna 10 naar 8,7 procent.

De groei van de schoonmakers en hoveniers viel terug van 4,5 procent in het eerste kwartaal naar 1,8 procent in het tweede kwartaal. Deze terugval wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de omzet van de hoveniers daalt in vergelijking met dezelfde periode in 2015, toen deze branche zeer sterk groeide. De overige branches laten net als vorig kwartaal een groei zien.

Omzetontwikkeling IT en zakelijke dienstverleners



Bron: CBS

[StatLine: Zakelijke dienstverlening; omzetontwikkeling](#)

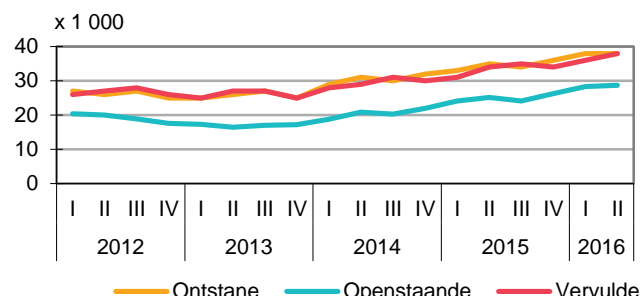
[StatLine: Informatie en communicatie; omzetontwikkeling](#)

Recordaantal openstaande vacatures

Het aantal openstaande vacatures bereikte met 28,7 duizend een nieuwe piek in het tweede kwartaal. Dit nadat er eerder al gepiekt werd in zowel het vierde kwartaal van 2015 als het eerste kwartaal in 2016. De afgelopen zeven jaar zijn er nooit zoveel openstaande vacatures geweest.

Het aantal nieuwe vacatures bleef met 38 duizend hetzelfde als in het voorgaande kwartaal. Dit is het hoogste aantal sinds eind 2008. Het aantal vervulde vacatures steeg met twee duizend van 36 naar 38 duizend, het hoogste aantal vervulde vacatures sinds begin 2009.

Aantal vacatures zakelijke dienstverlening



Bron: CBS

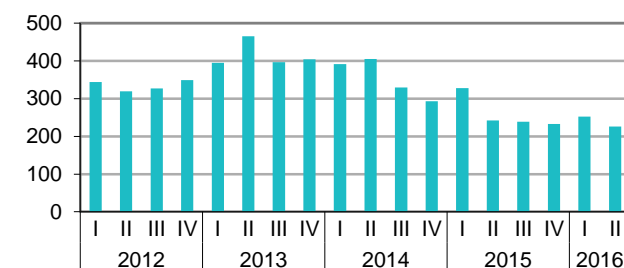
[StatLine: Vacatures](#)

Laagste aantal faillissementen sinds 2009

Sinds 2009 is het aantal faillissementen nog niet zo laag geweest als in het afgelopen kwartaal. In de zakelijke dienstverlening gingen in totaal 226 bedrijven failliet. Ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar en het eerste kwartaal is dit een daling van respectievelijk 16 en 26 bedrijven.

Van alle bedrijven in Nederland zijn er in het tweede kwartaal 1 269 bankroet gegaan. Ook dit aantal is sinds het begin van 2009 niet zo laag geweest. In de periode sinds 2009 is met 1 871 het gemiddeld aantal bedrijven per kwartaal dat failliet ging ook beduidend hoger dan het aantal dat afgelopen kwartaal failliet is gegaan.

Uitgesproken faillissementen zakelijke dienstverlening



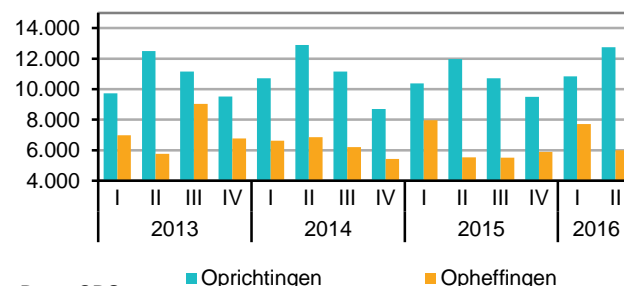
Bron: CBS

[StatLine: Uitgesproken faillissementen](#)

Meer starters, maar ook meer stoppers

In het tweede kwartaal zijn 12 750 nieuwe zakelijke dienstverleners opgericht. Dat zijn 6,5 procent meer starters dan in dezelfde periode vorig jaar. Verder stakten 5 985 bedrijven in de zakelijke dienstverlening definitief hun werkzaamheden. Daarmee steeg het aantal stoppers met zo'n 8 procent in vergelijking met het tweede kwartaal van 2015. De IT-dienstverlening telde 1 955 oprichtingen en 895 opheffingen tijdens het afgelopen kwartaal. Dit is respectievelijk 15 en 12 procent meer in vergelijking met een jaar eerder. In totaal zijn aan het eind van het tweede kwartaal 375 435 bedrijven actief in de zakelijke dienstverlening. De IT-dienstverlening telde op dat moment 55 730 bedrijven.

Aantal oprichtingen en opheffingen zakelijke dienstverlening



Bron: CBS

[StatLine: bedrijven; oprichtingen](#)

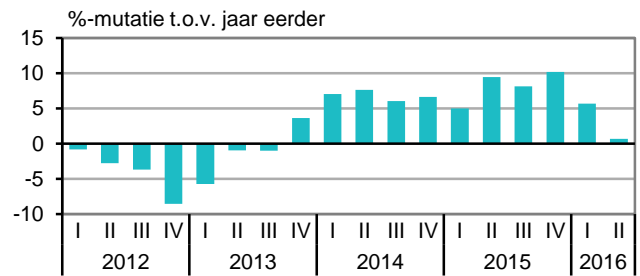
[StatLine: bedrijven; opheffingen](#)

IT-dienstverlening

Kleine groei van omzet in tweede kwartaal

In het tweede kwartaal van 2016 steeg de omzet in de IT-sector met 0,7 procent ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar. Dit is de laagste omzetgroei sinds de omzet vanaf het derde kwartaal van 2013 onafgebroken groeide. De komende kwartalen zal duidelijk worden of de omzetgroei structureel terugvalt of dat er in het tweede kwartaal van 2016 incidentele oorzaken ten grondslag lagen aan de lagere groei.

Omzetontwikkeling IT-dienstverlening



Bron: CBS

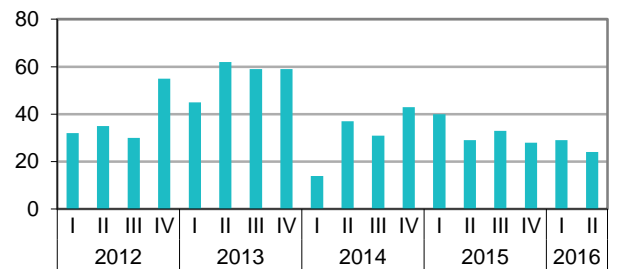
StatLine: [Informatie en communicatie; omzetontwikkeling](#)

Weinig faillissementen in de IT-dienstverlening

Het aantal bedrijven in de IT-dienstverlening dat in de maanden april, mei en juni van 2016 failliet ging is met 24 lager dan de voorgaande twee jaren. Vanaf begin 2014 ligt het aantal faillissementen gemiddeld op 31 bedrijven per kwartaal. Eind 2012 en in 2013 zijn aanzienlijk meer IT-dienstverleners failliet verklaard.

Het eerste halfjaar zijn er in totaal 53 bedrijven failliet gegaan in de IT-dienstverlening. Hiermee is het sinds 2010 het op één na beste halve jaar. Alleen het begin van 2014 kende minder faillissementen.

Uitgesproken faillissementen IT-dienstverlening



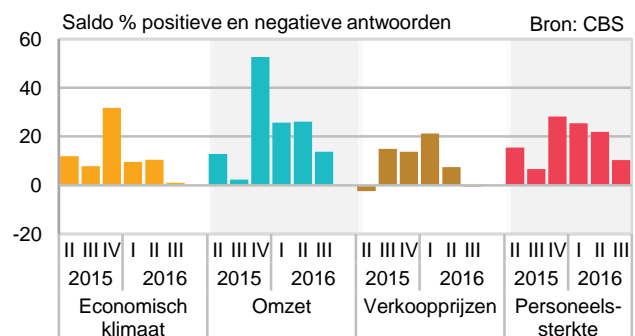
Bron: CBS

StatLine: [Uitgesproken faillissementen](#)

Positieve verwachtingen omzet en personeelssterkte

IT-dienstverleners zijn voor het derde kwartaal van 2016 positief gestemd over de omzet en de personeelssterkte. Per saldo verwacht 14 procent een groei van de omzet en 10 procent een groei van de personeelssterkte. Daarmee zijn ondernemers over zowel de omzet als de personeelssterkte positiever gestemd dan in hetzelfde kwartaal vorig jaar, maar minder positief dan de stemming voor het tweede kwartaal van dit jaar. Ondernemers zijn neutraal gestemd over de ontwikkelingen van het economisch klimaat. In het derde kwartaal vorig jaar was de stemming hierover nog positief. Er wordt door ondernemers per saldo geen verandering in de tarieven verwacht.

Verwachtingen IT-dienstverleners



StatLine: [Conjunctuurenquête Nederland](#)

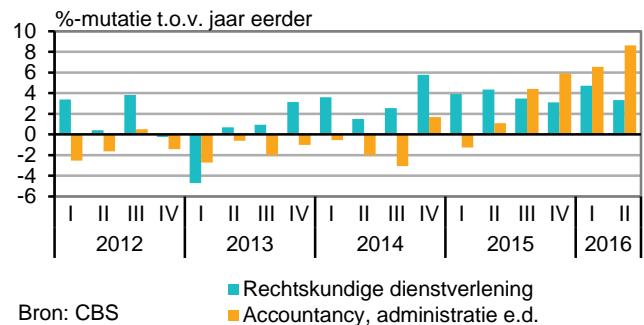
Rechtskundige en administratieve dienstverleners

Sterke omzetgroei administratieve dienstverlening houdt aan

Zowel de rechtskundige als administratieve dienstverleners hebben in het tweede kwartaal van 2016 meer omzet behaald dan in dezelfde periode van 2015. Voor de administratieve dienstverleners, zoals accountants en belastingadviseurs, was de groei met 8,6 procent de sterkste groei van de afgelopen vier jaar. Het herstel van de omzet dat in het tweede kwartaal van 2015 aanving, zet sterk door.

Bedrijven in de rechtskundige dienstverlening, o.a. de notarissen, advocaten en juristen, behaalden in de maanden april, mei en juni gemiddeld een toename in de omzet van 3,3 procent ten opzichte van dezelfde periode in 2015. Deze omzetgroei is minder sterk dan in het voorgaande kwartaal, waarin de groei 4,7 procent bedroeg.

Omzetontwikkeling rechtskundige en administratieve diensten



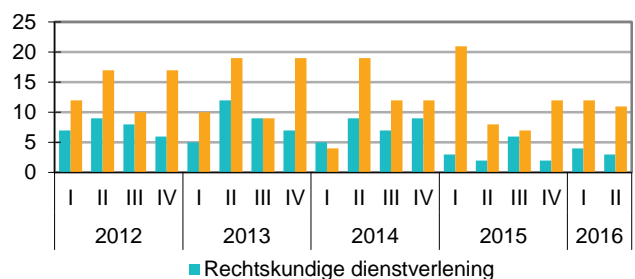
Bron: CBS

StatLine: Zakelijke dienstverlening; omzetontwikkeling

Aantal faillissementen blijft vrijwel ongewijzigd

Het aantal faillissementen in de administratieve dienstverlening is in het tweede kwartaal van 2016 met 11 vrijwel gelijk aan de twee voorgaande kwartalen. Het aantal faillissementen in de rechtskundige dienstverlening is lager, hier werd voor 3 bedrijven het faillissement uitgesproken. Ook in deze bedrijfstak wijkt het aantal failliete bedrijven weinig af van de twee voorgaande kwartalen.

Uitgesproken faillissementen rechtskundige en administratieve diensten



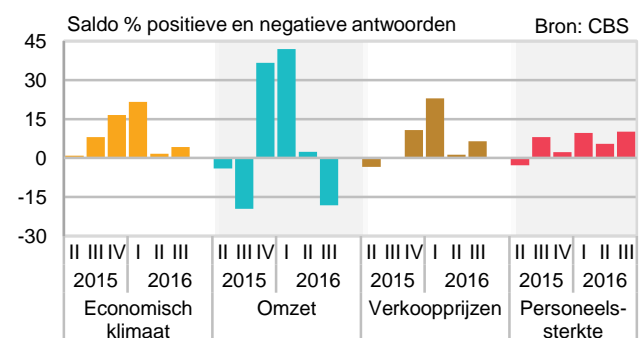
Bron: CBS

StatLine: Uitgesproken faillissementen

Verwachtingen voor de omzet in het derde kwartaal zijn negatief

Ondernemers in de juridische en administratieve diensten zijn, net als in het derde kwartaal van vorig jaar, per saldo negatief in hun verwachtingen over de omzet in het derde kwartaal. De omzet in deze bedrijfstakken kent een seizoenspatroon waarbij de omzet in het derde kwartaal veelal lager uitvalt dan in het tweede kwartaal. Per saldo voorziet 10 procent van de ondernemers een toename van de personeelssterkte. Ondernemers zijn licht positief over de ontwikkeling van het economische klimaat en de verkoopprijzen in het derde kwartaal.

Verwachtingen juridische en administratieve diensten



StatLine: Conjunctuurenquête Nederland

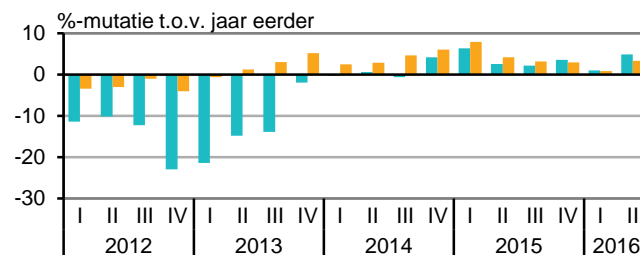
Architecten- en ingenieursbureaus

Omzet in de lift

De omzet van de architectenbureaus steeg in het tweede kwartaal van 2016 met 4,8 procent ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. De omzetgroei is hiermee groter dan in het eerste kwartaal toen deze 1 procent bedroeg. Na jaren van dalende omzetten stijgt de omzet nu al zeven kwartalen op rij.

Bij de ingenieursbureaus steeg de omzet ook, maar niet zoveel als bij de architecten; de omzet steeg met 3,3 procent. Net als bij de architecten viel de groei in het tweede kwartaal hoger uit dan in het eerste kwartaal. De omzet van de ingenieursbureaus groeit al dertien kwartalen op rij.

Omzetontwikkeling architecten- en ingenieursbureaus



Bron: CBS ■ Architectenbureaus ■ Ingenieursbureaus

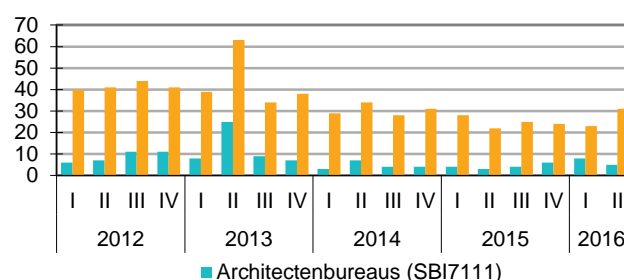
StatLine: Zakelijke dienstverlening; omzetontwikkeling

Meer ingenieursbureaus failliet

In het tweede kwartaal van 2016 zijn er in totaal 5 architectenbureaus failliet gegaan. Dit zijn er drie minder dan in het eerste kwartaal van 2016. Hiermee is het aantal faillissementen gelijk aan het gemiddelde aantal van de afgelopen tien kwartalen.

Bij de ingenieursbureaus gingen er in totaal 31 bedrijven failliet. Ten opzichte van het eerste kwartaal van 2016 waarin 23 bedrijven failliet gingen, is dit een forse stijging. Gemiddeld ligt het aantal faillissementen in het eerste halfjaar van 2016 op 27. Iets hoger dan in 2015 toen er gemiddeld bijna 25 bedrijven per kwartaal over de kop gingen, maar wel lager dan in 2014 waarin het gemiddelde lag op ruim 30 faillissementen per kwartaal.

Uitgesproken faillissementen architecten- en ingenieursbureaus



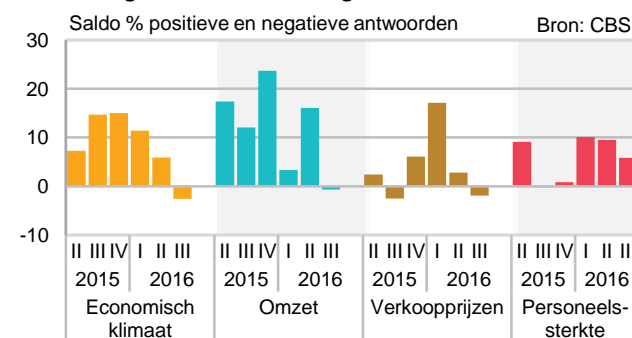
Bron: CBS ■ Architectenbureaus (SBI7111) ■ Ingenieursbureaus (SBI7112)

StatLine: Uitgesproken faillissementen

Stemming onder architecten- en ingenieursbureaus verslechtert

Terwijl architecten en ingenieurs in de afgelopen kwartalen positieve verwachtingen hadden over het economisch klimaat, is de stemming nu omgeslagen naar licht negatief. Per saldo verwacht 3 procent van de ondernemers een verslechtering van het economisch klimaat. Ook de verwachtingen met betrekking tot de omzet zijn met een saldo van -1 zelfs licht negatief. Het aantal ondernemers dat een groei van de omzet verwacht, is nu ongeveer even groot als het aantal dat een afname verwacht. Per saldo verwacht 2 procent van de ondernemers een daling van de verkoopprijzen. Architecten en ingenieurs verwachten wel een groei van de personeelssterkte. In hetzelfde kwartaal vorig jaar was deze verwachting nog neutraal.

Verwachtingen architecten- en ingenieursbureaus



Bron: CBS
StatLine: Conjunctuurenquête Nederland

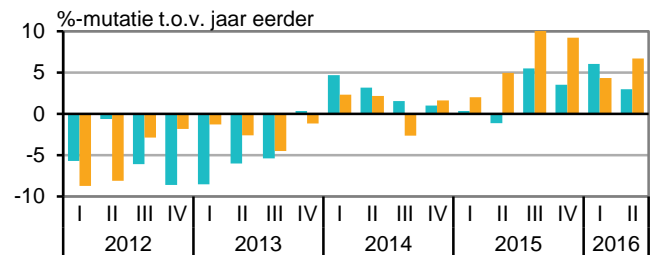
Reclame- en marktonderzoekbureaus

Omzet groeit verder in tweede kwartaal

De omzet in de reclamebranche steeg in het tweede kwartaal van 2016 met 3 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Vergeleken met het vorige kwartaal, toen de groei nog 6 procent was, vlakke de groei wel aanzienlijk af.

Markt- en opinieonderzoekbureaus hadden een goed tweede kwartaal waarin de omzet met 6,7 procent steeg. Dit is een forse verbetering ten opzichte van het eerste kwartaal waarin de omzet met 4,3 procent steeg.

Omzetontwikkeling reclamewezen en marktonderzoek



Bron: CBS ■ Reclamewezen ■ Markt- en opinieonderzoek

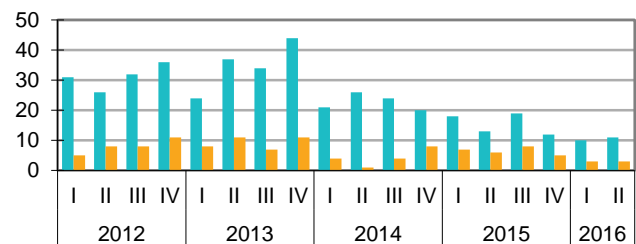
StatLine: [Zakelijke dienstverlening; omzetontwikkeling](#)

Aantal faillissementen blijft laag

Het aantal faillissementen is in het tweede kwartaal van 2016 vrijwel gelijk gebleven aan dat van een kwartaal eerder. In het reclamewezen gingen 11 bedrijven failliet, één meer dan in het eerste kwartaal. In de marktonderzoeksbranche gingen 3 bedrijven over de kop.

Het totaal aantal uitgesproken faillissementen in de reclame- en marktonderzoeksbranche vertoont al voor het vierde jaar op rij een dalende lijn. In 2013 gingen er nog gemiddeld 44 bedrijven per kwartaal failliet. In 2014 en 2015 daalde dit aantal verder met respectievelijk 27 en 22 faillissementen per kwartaal. En in het eerste halfjaar van 2016 staat de teller op gemiddeld 13,5 faillissementen per kwartaal.

Uitgesproken faillissementen reclamewezen en marktonderzoek



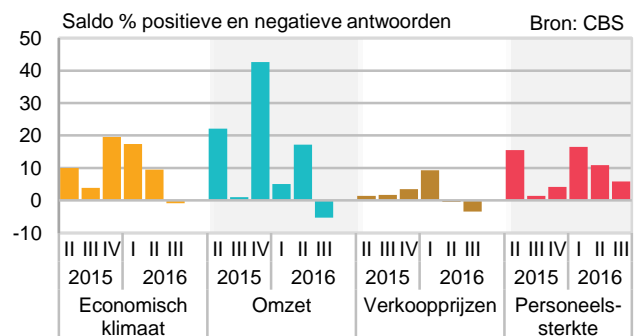
Bron: CBS ■ Reclamewezen ■ Markt- en opinieonderzoek

StatLine: [Uitgesproken faillissementen](#)

Afname omzet verwacht

Ondernemers verwachten per saldo een afname van de omzet in het derde kwartaal. Het aantal ondernemers met negatieve omzetverwachtingen is iets groter dan het aantal met positieve omzetverwachtingen. In het derde kwartaal van vorig jaar hielden deze groepen elkaar in evenwicht. Het aantal ondernemers dat in het derde kwartaal een verbetering van het economisch klimaat verwacht, is ongeveer even groot als het aantal dat een verslechtering hiervan verwacht. Net als vorig jaar in het derde kwartaal, verwachten ondernemers per saldo een lichte daling van de prijzen. Over de verwachte ontwikkeling van de personeelssterkte zijn ondernemers positief gestemd.

Verwachtingen reclamewezen en marktonderzoek



StatLine: [Conjunctuurenquête Nederland](#)

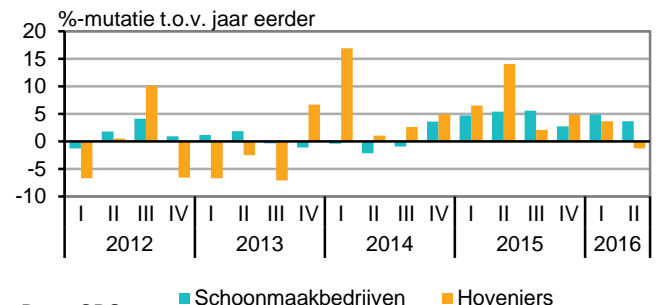
Schoonmaakbedrijven en hoveniers

Omzetsdaling hoveniers

De omzet van de hoveniers is in het tweede kwartaal gedaald met 1,3 procent. Dit is de eerste daling sinds het derde kwartaal van 2013. De daling van de omzet hangt samen met de sterke stijging van de omzet in het tweede kwartaal van 2015, toen de branche nog een stijging van 14 procent liet zien. Dit was het laatste kwartaal dat de btw voor hoveniers op 6 in plaats van 21 procent lag.

De schoonmaakbranche laat in het tweede kwartaal een groei zien van 3,7 procent, waarmee de groei nu voor het zevende kwartaal op rij positief is. Gemiddeld groeide de branche in deze zeven kwartalen met 4,4 procent.

Omzontwikkeling schoonmaakbedrijven en hoveniers



Bron: CBS

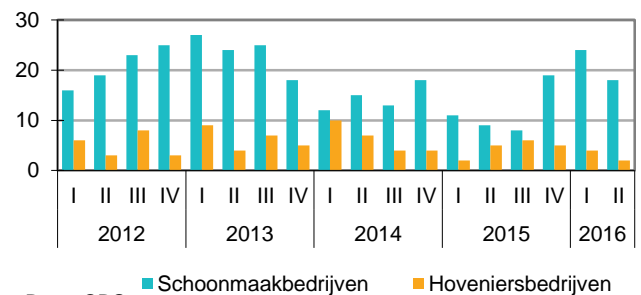
StatLine: Zakelijke dienstverlening; omzontwikkeling

Laagste aantal faillissementen hoveniers sinds 2009

Het aantal faillissementen onder de hoveniers is in het tweede kwartaal uitgekomen op 2. Sinds 2009 is het aantal faillissementen in deze branche alleen in het eerste kwartaal van 2015 zo laag geweest.

In de schoonmaakbranche gingen in het tweede kwartaal 18 bedrijven failliet. Ten opzichte van het eerste kwartaal, waarin 24 bedrijven failliet gingen, is dit een daling maar het aantal is wel dubbel zo veel als in dezelfde periode in 2015. Het aantal faillissementen is net zo hoog als het gemiddelde aantal sinds begin 2013.

Uitgesproken faillissementen schoonmaakbedrijven, hoveniers e.d.



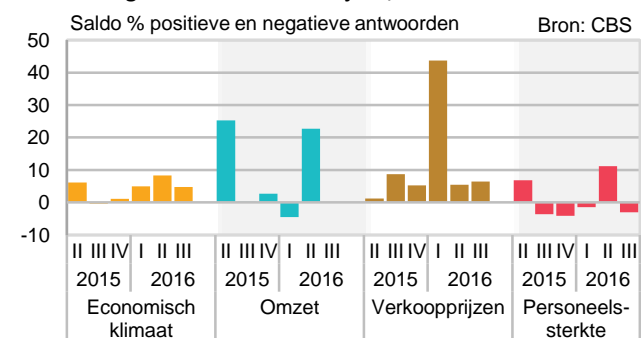
Bron: CBS

StatLine: Uitgesproken faillissementen

Verwachtingen minder positief

De verwachtingen voor de economische ontwikkelingen in het derde kwartaal zijn bij hoveniers en schoonmaakbedrijven per saldo positief. Over de omzet zijn ondernemers neutraal gestemd. Het aantal bedrijven met positieve verwachtingen is ongeveer even groot als het aantal bedrijven met negatieve verwachtingen. Dat was ook het geval in het derde kwartaal van 2015. Per saldo 6 procent van de ondernemers in deze branche verwacht een toename van de tarieven. Net als vorig jaar wordt, na een toename in het tweede kwartaal, voor het derde kwartaal een afname van de personeelssterkte verwacht.

Verwachtingen schoonmaakbedrijven, hoveniers e.d.



StatLine: Conjuncturenquête Nederland

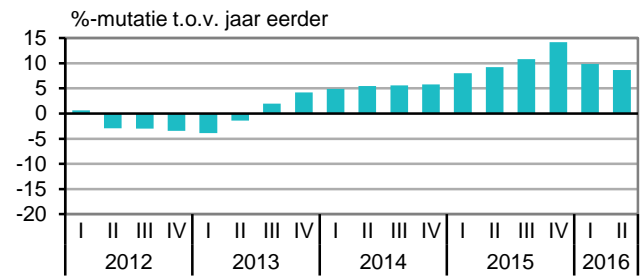
Uitzendbranche en arbeidsbemiddeling

Omzetgroei zet door

De omzet van de arbeidsbemiddelaars, uitzendbureaus en personeelsbeheerders steeg in het tweede kwartaal van 2016 ten opzichte van een jaar eerder. De omzetgroei was met 8,7 procent iets minder sterk dan een kwartaal eerder (9,9 procent). De omzet van de uitzendbranche stijgt nu drie jaar op rij.

In het tweede kwartaal van 2016 waren er 128 duizend banen van werknemers meer dan in hetzelfde kwartaal van 2015. Dit komt neer op een stijging van 1,6 procent. Sinds 2008 is de groei niet meer zo hoog geweest. De banengroei was het grootst in de zakelijke dienstverlening met 84 duizend banen. Dit betreft vooral een stijging van het aantal banen bij de uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling (66 duizend).

Omzetontwikkeling uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling



Bron: CBS

StatLine: Zakelijke dienstverlening; omzetontwikkeling

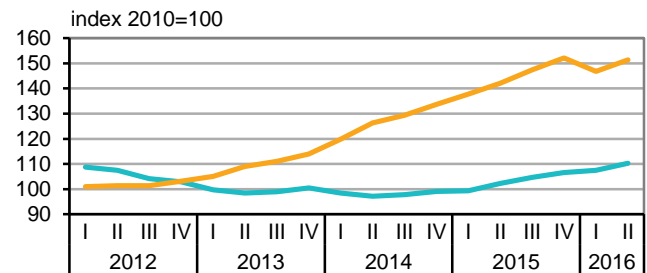
Aantal uitzenduren stijgt weer

In het tweede kwartaal van 2016 steeg het aantal uitzenduren met 3 procent ten opzichte van het kwartaal ervoor. In het eerste kwartaal daalde het aantal uitzenduren nog met 1,4 procent. Zowel de uren in kortlopende¹ als in langlopende contracten namen toe in het tweede kwartaal.

Het aantal uren in langlopende contracten zoals detachering en payrolling steeg met 3,1 procent en het aantal uren in kortlopende contracten steeg met 2,7 procent. Het aantal uren in kortlopende contracten neemt al twee jaar toe. De ontwikkeling van de kortlopende uren loopt doorgaans voor op die van de rest van de arbeidsmarkt.

¹ Het basiscontract zonder uitzendbeding staat bekend als 'fase A' en telt maximaal 78 weken. Uitzenduren in 'fase B en C' zijn in de vorm van langere contracten waarbij de uitzendkrachten voor bepaalde respectievelijk onbepaalde tijd in dienst zijn van het uitzendbureau.

Seizoengecorrigeerde indexcijfers van de uitzenduren



Bron: CBS

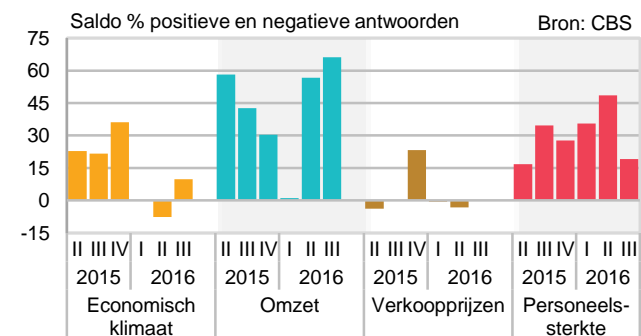
StatLine: Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling; ontwikkeling omzet en uren

Twee derde verwacht omzetgroei

Ondernemers in de uitzendbranche zijn zeer positief gestemd over de omzetgroei in het derde kwartaal. 66 procent van hen verwacht een toename van de omzet. Er zijn geen ondernemers in deze branche die een daling van de omzet verwachten. Het saldo van positieve en negatieve verwachtingen is dan ook 66. Dat is het hoogst gemeten saldo sinds het begin van de metingen voor deze branche begin 2012.

Ook over het economisch klimaat en over de personeelssterkte zijn ondernemers positief gestemd, zij het minder positief dan in het derde kwartaal vorig jaar. Het aantal ondernemers dat zijn tarieven verwacht te verhogen is ongeveer even groot als het aantal ondernemers dat verwacht prijsverlagingen door te voeren.

Verwachtingen uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling



StatLine: Conjunctuurenquête Nederland

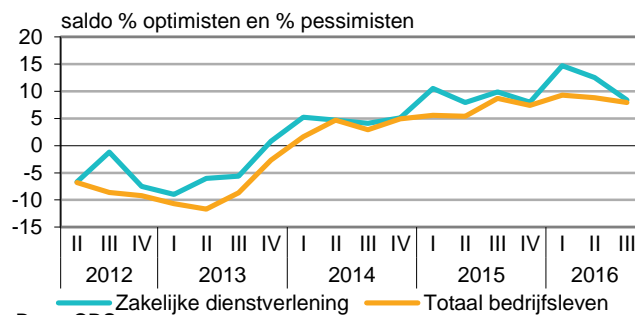
Economisch beeld

Ondernemersvertrouwen lager, maar positief

Het vertrouwen onder de zakelijke dienstverleners daalt in het derde kwartaal iets en komt uit op 8. Daarmee is het vertrouwen van zakelijke dienstverleners sinds eind 2013 onafgebroken positief.

Ook het vertrouwen van het totale Nederlandse bedrijfsleven is licht afgenomen, maar minder sterk dan het vertrouwen van zakelijke dienstverleners. Het niveau van het ondernemersvertrouwen voor het derde kwartaal is in de zakelijke dienstverlening nagenoeg gelijk aan dat van het totale bedrijfsleven.

Ondernemersvertrouwen (seizoengecorrigeerd)



Bron: CBS

StatLine: Ondernemersvertrouwen

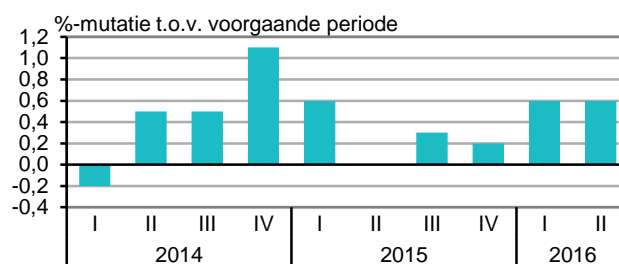
Uitgelicht

Zakelijke dienstverlening presteert goed

De Nederlandse economie is in het tweede kwartaal met 0,6 procent gegroeid ten opzichte van een kwartaal eerder. Net als voorgaande kwartalen behoort de zakelijke dienstverlening tot de branches die het best presteren. In het tweede kwartaal groeide de toegevoegde waarde van deze branche met 4,6 procent vergeleken met het tweede kwartaal van 2015. Hiermee is de zakelijke dienstverlening zowel in het tweede als het eerste kwartaal na de bouwrijverheid de best presterende bedrijfstak.

De toegevoegde waarde in de informatie en communicatie sector is in het tweede kwartaal met 2,3 procent gegroeid in vergelijking met een jaar eerder. In het eerste kwartaal groeide de branche nog met 1,9 procent, waarmee de branche beide kwartalen tot de middenmoot hoorde.

Bruto binnenlands product, volume



Bron: CBS

StatLine: Bbp, productie en bestedingen

Opmerkingen betreffende deze publicatie

- Deze publicatie is samengesteld op basis van cijfers zoals die op 1 september 2016 beschikbaar waren. Mogelijk zijn er op het moment van lezen actuelere cijfers beschikbaar, deze kunt u vinden via de links onder de grafieken.
- De cijfers zijn doorgaans niet gecorrigeerd voor seizoeninvloeden. Indien dit wel het geval is staat dit aangegeven in de tekst/grafiek.

Meer informatie

CBS Infoservice: [Infoservice](#)
Persdienst: persdienst@cbs.nl
Telefonisch: 070 3374444

Colofon

Tekst sector bedrijfsstatistieken Den Haag (EBD)

Datum 1 september 2016